

Förordning om det europeiska medborgarinitiativet

2017/18:FPM10

Kulturdepartementet

2017-10-18

Dokumentbeteckning

KOM (2017) 482

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om det europeiska medborgarinitiativet

Sammanfattning

Kommissionen har lämnat ett förslag till en ny förordning om det europeiska medborgarinitiativet som är tänkt att ersätta den nuvarande förordningen från 2011. Kommissionens förslag innebär bland annat att digital insamling av namnunderskrifter till stöd för medborgarinitiativ (stödförklaringar) underlättas och att vissa administrativa krav avskaffas. Dessutom föreslås att åldersgränsen för att stödja ett medborgarinitiativ ska sänkas från respektive lands rösträttsålder till 16 år i hela EU. De föreslagna förändringarna syftar dels till att göra medborgarinitiativet mer tillgängligt, mindre betungande och lättare att använda för organisatörerna och för dem som vill stödja ett initiativ, dels till att främja debatt och medborgardeltagande på europeisk nivå, även bland unga, och föra unionen närmare medborgarna.

Regeringen delar ambitionen att föra EU närmare medborgarna och välkomnar en revidering av förordningen om det europeiska medborgarinitiativet med detta syfte. Regeringen är preliminärt positiv till kommissionens förslag och bedömer att det gör medborgarinitiativet mindre betungande, inte minst för organisatörerna.

1.1 Ärendets bakgrund

Det europeiska medborgarinitiativet infördes genom Lissabonfördraget och har genomförts genom förordning (EU) nr 211/2011 om medborgarinitiativet som trädde i kraft i april 2012. Förordningen ger EU-medborgare möjligheten att, genom att lämna in ett medborgarinitiativ, begära att kommissionen ska lägga fram ett förslag i deras intresse. Ett initiativ ska stödjas av minst en miljon unionsmedborgare, med en tydlig uppslutning i minst en fjärdedel av medlemsstaterna. Det krävs minst 15 000 underskrifter från Sverige för att Sverige ska räknas som en av de medlemsstaterna.

Enligt kommissionens rapport om tillämpningen av förordning (EU) nr 211/2011 om medborgarinitiativet av den 31 mars 2015 har en rad berörda parter sedan dess framfört att det finns utrymme för förbättringar. Uppmaningar till en revidering av förordningen kan vidare utläsas i Europaparlamentets resolution 2014/2257 (INI) av den 28 oktober 2015, Regionkommitténs yttrande (CIVEX-VI/005) av den 13 oktober 2015, Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (2016/C 389/05) av den 13 juli 2016 samt EU-ombudsmannens initiativ (SI/6/2017/KR) av den 11 juli 2017.

Den 13 september 2017 presenterade kommissionen sitt förslag till ny förordning om det europeiska medborgarinitiativet.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget syftar dels till att göra medborgarinitiativet mer tillgängligt och lättare att använda för organisatörerna och för dem som vill stödja ett initiativ, dels till att främja debatt och medborgardeltagande på europeisk nivå, även bland unga, och att föra unionen närmare medborgarna.

För att göra det lättare att organisera ett medborgarinitiativ föreslår kommissionen ett mer aktivt samarbete mellan kommissionen och organisatörerna som ska underlätta registrering av initiativen. Ett centralt system för insamling av stödförklaringar via internet ska utvecklas och erbjudas av kommissionen utan kostnad för organisatörerna, liksom en möjlighet att använda elektronisk identifiering av dessa stödförklaringar. Översättning av initiativ till alla officiella språk inom EU föreslås också erbjudas utan kostnad. Stödförklaringarna ska kunna lagras enbart i ett land inom unionen och kräva ett godkännande av tillsynsmyndigheten bara i det landet.

För att göra regleringen av medborgarinitiativet mindre betungande för såväl organisatörer som undertecknare föreslås vidare en begränsning av kraven i fråga om vilka personuppgifter som måste lämnas. Stödförklaring ska kunna lämnas på två olika slags blanketter i stället för, som i dag, på 13 olika blanketter som skapats utifrån olika nationella regler. Kommissionens

föreslår även att minimiåldern för att stödja ett initiativ sänks från rösträttsåldern i varje medlemsstat till 16 år i alla stater.

2017/18:FPM10

För att göra det lättare för medborgarna att stödja ett initiativ föreslår kommissionen sänkta krav på personuppgifter. Organisatörerna ska enligt förslaget arbeta med två olika typer av blanketter för stödförklaringar, jämfört med de nuvarande 13 olika mallarna som finns på grund av olika nationella regler. Kommissionens föreslår även att minimiåldern för att stödja ett initiativ sänks till 16 år.

För att öka effekterna av framgångsrika initiativ föreslås att uppföljningsförfarandet utvecklas för att främja en meningsfull debatt innan kommissionen ger sitt svar. Det föreslås också att medborgarna ska informeras om uppföljningen av initiativ som de har undertecknat, om de så önskar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Det aktuella förslaget har inte några effekter på gällande svenska regler. Det nationella arbetet med det europeiska medborgarinitiativet kommer även fortsatt att ske inom ramen för de svenska kontaktmyndigheternas uppdrag (Valmyndigheten respektive Datainspektionen).

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens förslag att inrätta och tillgängliggöra flera onlinesystem för medborgarinitiativet får budgetkonsekvenser och kommer att ta administrativa resurser i anspråk. Enligt kommissionens finansieringsöversikt som bilagts förslaget kostar förslagen totalt 1,25 heltidstjänster samt 2 454 000 euro årligen 2019 och 2020. Dessa summor behöver dock bekräftas av kommissionen, eftersom uträkningen är svårtolkad. Kommissionen anger samtidigt att ändringarna bör leda till besparingar för de offentliga myndigheterna, inbegripet kommissionen och de behöriga nationella myndigheterna. Sverige kommer att verka för att de ökade kostnader en ny förordning kan innebära ska finansieras genom omprioriteringar inom EU:s budgetram. Eventuella budgetära konsekvenser för medlemsstaterna bör klargöras ytterligare.

Eftersom förslaget inte förväntas medföra några ekonomiska, sociala eller miljömässiga konsekvenser har kommissionen inte ansett en konsekvensbedömning nödvändig. Kommissionen har inte heller presenterat någon analys i ett jämställdhetsperspektiv.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen delar ambitionen att föra EU närmare medborgarna och välkomnar en revidering av förordningen om det europeiska medborgarinitiativet med detta syfte. Regeringen är preliminärt positiv till kommissionens förslag och bedömer att det gör medborgarinitiativet mindre betungande, inte minst för organisationerna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna har som regel endast uttryckt sig i generellt positiva ordalag hittills. Ett flertal medlemsstater har emellertid signalerat svårigheter att stödja förslaget om att sänka minimiåldern för undertecknanden av medborgarinitiativ till 16 år för hela EU.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter har ännu inte framkommit.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Regeringen har inte för avsikt att skicka förslaget på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget grundar sig på artikel 24 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), som gäller antagandet av bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för ett medborgarinitiativ enligt artikel 11 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Den nya förordningen ska tas fram i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att Europeiska unionens råd och Europaparlamentet ska anta likalydande versioner efter en bearbetning utifrån Europeiska kommissionens förslag. För beslut i rådet krävs kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen bedöms av kommissionen inte vara tillämplig med hänsyn till att det europeiska medborgarinitiativet omfattas av EU:s exklusiva befogenhet enligt artikel 24 i EUF-fördraget. Regeringen delar denna bedömning.

Enligt kommissionen går förslaget inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet att göra medborgarinitiativet mer tillgängligt och enklare att

använda för organisatörer och medborgare, även om det påverkar arbetssätten för de nationella myndigheterna. Regeringen delar denna bedömning.

2017/18:FPM10

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens förslag presenterades i rådsarbetsgruppen för allmänna frågor (General Affairs Group) första gången den 29 september och kommer i Europaparlamentet att behandlas av utskottet för konstitutionella frågor (AFCO). Kommissionen är angelägen om att en ny förordning kan antas i god tid före Europaparlamentsvalet 2019.

4.2 Fackuttryck / termer

En **stödförklaring** är en namnunderskrift och tillsammans med vissa personuppgifter som nedteknats av enskild för att uttrycka stöd för ett medborgarinitiativ. Kraven på personuppgifter har utformats utifrån vilka uppgifter som i respektive medlemsstat bedömts lämpliga för att kontrollera att personen är medborgare den staten.